

POLSKIE PRAWO PODATKOWE

redakcja naukowa

Bogumił Brzeziński, Agnieszka Franczak, Agnieszka Olesińska

Bogumił Brzeziński, Agnieszka Franczak, Marek Kalinowski
Paweł Kryczko, Andrzej Ladziński, Krzysztof Lasiński-Sulecki
Paweł Majka, Marian Masternak, Wojciech Morawski, Adam Nita
Tomasz Oczkowski, Agnieszka Olesińska, Janusz Orłowski
Ewa Prejs, Jowita Pustuł, Adam Zalasiński

SERIA AKADEMICKA

POLSKIE PRAWO PODATKOWE

redakcja naukowa
Bogumił Brzeziński, Agnieszka Franczak, Agnieszka Olesińska

Bogumił Brzeziński, Agnieszka Franczak, Marek Kalinowski
Paweł Kryczko, Andrzej Ladziński, Krzysztof Lasiński-Sulecki
Paweł Majka, Marian Masternak, Wojciech Morawski, Adam Nita
Tomasz Oczkowski, Agnieszka Olesińska, Janusz Orłowski
Ewa Prejs, Jowita Pustuł, Adam Zalasiński

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 stycznia 2024 r.

Recenzent

Prof. dr hab. Jan Głuchowski

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący

Kinga Zając

Opracowanie redakcyjne

Katarzyna Świerk-Bożek

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne rozdziały książki napisali:

Bogumił Brzeziński – 1–3, 6–8, 10, 12, 34, 36, 42, 47

Bogumił Brzeziński, Agnieszka Olesińska – 4, 15, 16, 20

Agnieszka Franczak – 24, 32, 45

Agnieszka Franczak, Jowita Pustuł – 17

Marek Kalinowski – 11, 37, 40

Paweł Kryczko – 9

Andrzej Ladziński – 46

Krzysztof Lasiński-Sulecki – 27, 41

Krzysztof Lasiński-Sulecki, Ewa Prejs – 26

Paweł Majka – 13, 14, 43

Marian Masternak – 48, 51

Wojciech Morawski – 23, 30, 31, 39

Adam Nita – 18, 19, 21

Tomasz Oczkowski – 44

Agnieszka Olesińska – 22, 28, 29, 38, 52

Janusz Orłowski – 5

Ewa Prejs – 35, 49, 50

Jowita Pustuł – 25

Adam Zalasiński – 33

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2024

ISBN 978-83-8358-225-2

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. +48 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	29
Wstęp	33

Część I Zagadnienia ogólne

Rozdział 1

Historia podatków	37
1. Wprowadzenie	37
2. Starożytność	38
3. Średniowiecze	40
4. Czasy nowożytne	42
5. Przez wieki XIX i XX do współczesności	43
Literatura	45

Rozdział 2

Ekonomiczne aspekty opodatkowania	46
1. Wprowadzenie	46
2. Funkcje podatków	48
3. Makro- i mikroekonomiczne aspekty opodatkowania	49
4. Inne kwestie ekonomiczne	51
4.1. Przerzucalność podatku (ciężaru opodatkowania)	51
4.2. Inflacja a opodatkowanie	52
4.3. Koszty funkcjonowania systemu podatkowego	53
Literatura	55

Rozdział 3

Elementy konstrukcji podatku	56
1. Wprowadzenie	56
2. Podmiot podatku	56

3. Przedmiot podatku	58
4. Podstawa opodatkowania	58
5. Stawki i skale podatkowe	59
6. Specyfika opodatkowania uproszczonego	62
7. Zwolnienia i ulgi podatkowe	64
8. Terminy i sposoby zapłaty podatku	65
Literatura	66

Rozdział 4

Rodzaje podatków	67
1. Klasyfikacja podatków	67
2. Podatki dochodowe	69
2.1. Pojęcie dochodu	69
2.2. Dochód jako przedmiot opodatkowania	70
2.3. Uproszczone formy opodatkowania dochodu	71
3. Dylematy konstrukcji opodatkowania dochodów	73
4. Podatki konsumpcyjne	75
5. Podatki majątkowe	76
Literatura	79

Rozdział 5

Administracja podatkowa i właściwość organów podatkowych	80
1. Administracja podatkowa – zagadnienia ogólne	80
1.1. Rola administracji w systemie podatkowym	80
1.2. Organy podatkowe – charakterystyka ogólna	81
1.2.1. Pojęcie administracji publicznej i jej organów	81
1.2.2. Klasyfikacje organów podatkowych	82
1.3. Urząd	84
2. Krajowa Administracja Skarbowa	85
2.1. Utworzenie Krajowej Administracji Skarbowej	85
2.2. Organy Krajowej Administracji Skarbowej jako rządowa administracja niezespólna	86
2.3. Zadania Krajowej Administracji Skarbowej – uwagi ogólne	86
2.4. Organy Krajowej Administracji Skarbowej i ich kompetencje	87
2.4.1. Minister właściwy do spraw finansów publicznych	87
2.4.2. Szef Krajowej Administracji Skarbowej	88
2.4.3. Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej	89
2.4.4. Dyrektor izby administracji skarbowej	89
2.4.5. Naczelnik urzędu skarbowego	90
2.4.6. Naczelnik urzędu celno-skarbowego	91
2.5. Radca skarbowy wykonujący czynności orzecznicze	92

3. Inne organy właściwe w sprawach podatkowych nienależące do Krajowej Administracji Skarbowej	93
4. Organy podatkowe jednostek samorządu terytorialnego	93
4.1. Wprowadzenie	93
4.2. Wójt, burmistrz (prezydent miasta) jako organ podatkowy	93
4.3. Starosta i marszałek województwa jako organy podatkowe	94
4.4. Samorządowe kolegium odwoławcze	94
5. Właściwość organów podatkowych	95
5.1. Pojęcie zdolności prawnej, kompetencji i właściwości organu podatkowego	95
5.2. Rodzaje właściwości organu podatkowego	95
5.2.1. Wprowadzenie	95
5.2.2. Właściwość rzeczowa	96
5.2.3. Właściwość miejscowa	96
5.2.4. Właściwość instancyjna	97
5.2.5. Właściwość delegacyjna	97
5.3. Skutki niezachowania właściwości organu podatkowego	97
6. Spory o właściwość organu podatkowego	98
6.1. Pojęcie sporu o właściwość	98
6.2. Postępowanie w sprawie sporu o właściwość organów podatkowych	98
6.3. Organy rozstrzygające spory o właściwość	99
Literatura	99

Część II

Wprowadzenie do prawa podatkowego

Rozdział 6

Charakterystyka ogólna prawa podatkowego	103
Literatura	110

Rozdział 7

Zasady ogólne prawa podatkowego	111
1. Pojęcie i znaczenie zasad ogólnych prawa podatkowego	111
2. Katalog zasad ogólnych prawa podatkowego	113
2.1. Wprowadzenie	113
2.2. Zasada ustawowej regulacji podatków	113
2.3. Zasada ogólności podatku	114
2.4. Zasada legalizmu	114
2.5. Zasada równości (niedyskryminacji)	114
2.6. Zasada niekonfiskatoryjności podatku	115
2.7. Zasada zaufania	115
2.8. Zasada szybkości załatwiania spraw podatkowych	116

2.9. Zasada respektowania przez administrację podatkową utrwalonej praktyki interpretacyjnej.....	116
2.10. Zasada nieretroakcji.....	116
2.11. Zasada respektowania prawa międzynarodowego i unijnego	117
2.12. Zasada pragmatyzmu.....	117
2.13. Zasada proporcjonalności	117
2.14. Zasada rozstrzygnięcia wątpliwości na korzyść podatnika (<i>in dubio pro tributario</i>).....	118
2.15. Zasada sądowej ochrony praw podatnika.....	118
2.16. Zasada ograniczonego stosowania analogii	118
2.17. Zasada stosowania do oceny stanu faktycznego sprawy przepisów obowiązujących w czasie jego kształtowania	119
2.18. Zasada stosowania dotychczasowych przepisów proceduralnych do prowadzenia spraw wszczętych w czasie ich obowiązywania	119
2.19. Zasada trwałości uprawnień podatnika do korzystania ze zwolnień i ulg podatkowych	119
2.20. Zasada-zakaz wykorzystywania w postępowaniu dowodów zebranych przez administrację podatkową w sposób niezgodny z prawem	120
2.21. Zasada-postulat pewności prawa podatkowego.....	120
2.22. Zasada-postulat sprawiedliwości podatkowej.....	122
3. Zasady tworzenia prawa podatkowego	123
3.1. Wprowadzenie	123
3.2. Zasada ustawowej regulacji podatków	124
3.3. Zasada społecznej konsultacji projektów ustaw.....	124
3.4. Zasada ochrony źródła podatku.....	124
3.5. Zasada respektowania praw i prawidłowości ekonomicznych jako granic regulacji podatkowoprawnych.....	124
3.6. Zasada przewidywania długookresowych i krótkookresowych skutków regulacji podatkowoprawnych.....	125
3.7. Zasada ograniczania wpływu deprecjacji pieniądza na trwałość regulacji podatkowoprawnych	125
3.8. Zasada płynności zmian wysokości obciążeń podatkowych.....	126
3.9. Zasada ochrony interesu finansowego państwa	126
3.10. Zasada efektywnej ochrony praw podatników	126
Literatura.....	127

Rozdział 8

Miejsce prawa podatkowego w systemie prawa	128
1. Wprowadzenie	128
2. Związki prawa podatkowego z prawem cywilnym	129
2.1. Wprowadzenie	129

2.2. Instytucje prawa cywilnego jako „budulec” hipotez norm prawa podatkowego	130
2.3. „Wspomaganie” prawa podatkowego przez prawo cywilne.....	131
2.4. Uzupełnianie prawa podatkowego przez prawo cywilne.....	132
2.5. Tożsamość czy autonomiczność pojęć prawa podatkowego w zestawieniu z pojęciami prawa cywilnego	133
3. Związki prawa podatkowego z prawem karnym	134
4. Związki prawa podatkowego z prawem administracyjnym	136
Literatura	137

Rozdział 9

Źródła prawa podatkowego	138
1. Wprowadzenie	138
2. Hierarchia źródeł prawa	138
3. Konstytucja jako źródło prawa podatkowego	139
4. Traktaty Unii Europejskiej	141
5. Umowy międzynarodowe	141
6. Prawo wtórne Unii Europejskiej	143
6.1. Rozporządzenia Rady (UE).....	143
6.2. Dyrektywy	143
7. Ustawa podatkowa	144
8. Akty podustawowe	145
9. Akty prawa miejscowego	146
10. Struktura pozioma źródeł prawa podatkowego	147
Literatura	149

Rozdział 10

Wykładnia prawa podatkowego	150
1. Wprowadzenie	150
2. Wykładnia językowa	152
3. Wykładnia systemowa	157
4. Wykładnia celowościowa	158
5. „Strukturalne” dyrektywy wykładni prawa podatkowego	160
5.1. Dyrektywa uwzględniania struktury aktu prawnego.....	160
5.2. Dyrektywa uwzględniania zasad budowy podatku	160
5.3. Dyrektywa uwzględniania struktury stosunku podatkowoprawnego....	161
5.4. Dyrektywa uwzględniania tzw. struktury głębokiej prawa podatkowego.....	161
6. Stosowanie analogii w prawie podatkowym	162
7. Wykładnia przepisów dotyczących ulg i zwolnień podatkowych	164
8. Wykładnia gospodarcza prawa podatkowego	166

9. Domniemanie normatywnego charakteru zmiany przepisu prawa podatkowego	167
10. Wykładnia międzynarodowego prawa podatkowego	167
Literatura	168

Rozdział 11

Podatnik i inne podmioty biernie stosunków podatkowoprawnych	169
1. Wprowadzenie	169
2. Podatnik jako podmiot bierny stosunku podatkowego	170
3. Płatnik podatku jako podmiot bierny stosunku podatkowego	175
4. Inkasent podatku	178
Literatura	178

Rozdział 12

Norma prawa podatkowego i stosunek podatkowoprawny	179
1. Wprowadzenie	179
2. Rodzaje norm prawa podatkowego	182
2.1. Wprowadzenie	182
2.2. Normy materialnoprawne	183
2.3. Normy postępowania podatkowego (proceduralne)	184
2.4. Normy ustrojowe	184
3. Stosunek podatkowoprawny	186
4. Rodzaje stosunków podatkowoprawnych	189
4.1. Wprowadzenie	189
4.2. Materialny stosunek podatkowoprawny	189
4.3. Stosunek proceduralny prawa podatkowego	193
Literatura	194

Rozdział 13

Gromadzenie i przepływ informacji na potrzeby systemu podatkowego	195
1. Wprowadzenie	195
2. Definicje podstawowych pojęć	195
2.1. Pojęcie informacji, procesów informacyjnych oraz komunikacji	195
2.2. Pojęcie informacji prawnej	196
2.3. Pojęcie informacji podatkowej	197
3. Gromadzenie, wykorzystanie i udostępnianie informacji podatkowych	198
4. Treść informacji podatkowych a elementy budowy podatku	198
5. Obowiązki informacyjne podatników jako rodzaj obowiązków instrumentalnych	199
6. Systematyka informacji podatkowych	200
7. Zarys obowiązków informacyjnych w prawie podatkowym	201
8. Pozyskiwanie informacji podatkowych	203

8.1. Podmioty gromadzące informacje podatkowe	203
8.2. Podmioty zobowiązane do przekazania informacji podatkowych	203
8.3. Procesy, w toku których gromadzone są informacje podatkowe	204
8.4. Gromadzenie informacji w ramach podatkowych procedur kontrolnych.....	204
8.4.1. Wprowadzenie	204
8.4.2. Gromadzenie informacji w trakcie czynności sprawdzających ...	204
8.4.3. Gromadzenie informacji w trakcie kontroli podatkowej	205
8.4.4. Gromadzenie informacji w trakcie kontroli celno-skarbowej	206
8.5. Gromadzenie informacji w postępowaniu podatkowym	207
8.6. Gromadzenie informacji w ramach czynności analitycznych.....	207
9. Jednolity Plik Kontrolny jako narzędzie gromadzenia informacji podatkowych oparte na technologiach informatycznych	209
10. Pozyskiwanie informacji w ramach współpracy z innymi podmiotami	211
11. Pozyskiwanie informacji w wyniku współpracy międzynarodowej	211
12. Udostępnianie informacji przez organy podatkowe	215
13. Udostępnianie informacji podatkowych w ramach wymiany krajowej	215
14. Udzielanie informacji podatkowych w ramach współpracy międzynarodowej	216
15. Ochrona praw podatników w toku gromadzenia i przekazywania informacji podatkowych	218
Literatura	221

Rozdział 14

Informatyzacja systemu podatkowego	223
1. Wprowadzenie	223
2. Informatyzacja w obszarze obowiązków informacyjnych	224
3. Tworzenie oraz udostępnianie baz i rejestrów	226
4. Narzędzia służące analizie danych w celu ustalania ryzyka naruszenia prawa	228
5. Informatyzacja postępowania podatkowego oraz procedur kontrolnych	230
6. Usprawnienie czynności związanych z rozliczeniami podatkowymi	231
Literatura	232

Część III

Podstawowe instytucje ogólnego prawa podatkowego

Rozdział 15

Obowiązek podatkowy i zobowiązanie podatkowe	235
1. Obowiązek podatkowy	235
2. Zobowiązanie podatkowe	237
Literatura	242

Rozdział 16

Wygasanie zobowiązań podatkowych	243
1. Wprowadzenie	243
2. Sposoby wygasania zobowiązań podatkowych	244
2.1. Zapłata podatku	244
2.2. Pobranie podatku przez płatnika lub inkasenta	244
2.3. Potrącenie	245
2.4. Zaliczenie nadpłaty lub zaliczenie zwrotu podatku na poczet zaległości podatkowych	246
2.5. Zaniechanie poboru podatku	247
2.6. Przeniesienie własności rzeczy lub praw majątkowych	248
2.7. Przejęcie własności nieruchomości lub prawa majątkowego w postępowaniu egzekucyjnym	249
2.8. Umorzenie zaległości podatkowych	250
2.9. Przedawnienie zobowiązania podatkowego	250
2.10. Zwolnienie z obowiązku zapłaty na podstawie art. 14m o.p.	250
2.11. Nabycie spadku w całości przez Skarb Państwa albo jednostkę samorządu terytorialnego	251
Literatura	252

Rozdział 17

Zapłata podatku	253
1. Wprowadzenie	253
2. Termin i forma zapłaty podatku	253
3. Zasady zaliczania kwot wpłacanych przez podatnika na poczet zobowiązania podatkowego	256
4. Zapłata podatku za podatnika	257
Literatura	258

Rozdział 18

Zaległość podatkowa i odsetki za zwłokę	259
1. Zaległość podatkowa	259
2. Odsetki za zwłokę – pojęcie i funkcje	261
3. Zasady obliczania odsetek za zwłokę od zaległości podatkowej	263
4. Rodzaje odsetek za zwłokę – kształtowanie wysokości stawek odsetek za zwłokę	266
Literatura	268

Rozdział 19

Nadpłata podatku	269
1. Pojęcie nadpłaty	269
2. Oprocentowanie nadpłaty	271
3. Sposób postępowania organu podatkowego z nadpłatą	273

4. Sposób zwrotu nadpłaty podatku oraz czasowe ograniczenia w tym względzie	275
Literatura	278

Rozdział 20

Ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych	279
1. Wprowadzenie	279
2. Odroczenie terminu płatności podatku i rozłożenie podatku na raty	281
3. Umorzenie zaległości podatkowej i (lub) odsetek za zwłokę	284
4. Inne instytucje ogólnego prawa podatkowego, redukujące obciążenia podatkowe, ułatwiające podatnikom wywiązywanie się z nich lub modyfikujące terminy wywiązywania się z obowiązków wynikających z przepisów prawa podatkowego	285
Literatura	286

Rozdział 21

Przedawnienie zobowiązań podatkowych i prawa do wymiaru podatku	287
1. Istota przedawnienia w prawie	287
2. Instytucje prawne służące przedawnieniu powinności podmiotu obowiązanego z tytułu podatku	289
3. Przedawnienie prawa do wymiaru podatku	291
4. Przedawnienie zobowiązania podatkowego	294
5. Upływ terminu przedawnienia a możliwość prowadzenia postępowania podatkowego	299
Literatura	301

Rozdział 22

Odpowiedzialność podatkowa	302
1. Pojęcie odpowiedzialności podatkowej	302
2. Odpowiedzialność podatkowa podatnika	303
2.1. Wprowadzenie	303
2.2. Zakres odpowiedzialności podatnika	303
2.3. Odpowiedzialność podatnika pozostającego w związku mażeńskim	304
2.4. Pozycja prawna współmałżonka podatnika	305
2.5. Ustrój majątkowy między małżonkami a odpowiedzialność podatkowa	306
2.6. Odpowiedzialność małżonków, którzy złożyli wspólne zeznanie podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych	308
2.7. Wyłączenie odpowiedzialności podatnika na podstawie art. 26a o.p. ...	308
3. Odpowiedzialność podatkowa płatnika	310
4. Odpowiedzialność podatkowa inkasenta	312
5. Odpowiedzialność podatkowa następców prawnych	312

6. Odpowiedzialność osób trzecich za zobowiązania podatkowe	317
6.1. Ogólne zasady odpowiedzialności osób trzecich.....	317
6.2. Orzekanie o odpowiedzialności osób trzecich.....	319
6.3. Wykonanie zobowiązania przez osobę trzecią.....	321
6.4. Odpowiedzialność podatkowa małżonka podatnika	321
6.5. Odpowiedzialność podatkowa rozwiedzionego małżonka podatnika	322
6.6. Odpowiedzialność podatkowa członka rodziny podatnika.....	323
6.7. Odpowiedzialność podatkowa nabywcy przedsiębiorstwa podatnika.....	323
6.8. Odpowiedzialność podatkowa spółki, do której wniesiono przedsiębiorstwo osoby fizycznej.....	324
6.9. Odpowiedzialność podatkowa firmującego	325
6.10. Odpowiedzialność właściciela rzeczy wykorzystywanej do prowadzenia działalności gospodarczej	325
6.11. Odpowiedzialność podatkowa dzierżawcy i użytkownika nieruchomości.....	326
6.12. Odpowiedzialność podatkowa wspólników spółek osobowych.....	326
6.13. Odpowiedzialność podatkowa członków zarządu spółki kapitałowej oraz jej likwidatorów.....	327
6.14. Odpowiedzialność podatkowa członków organów zarządzających innych podmiotów niż spółki oraz likwidatorów.....	328
6.15. Odpowiedzialność podatkowa w razie podziału osoby prawnej.....	329
6.16. Odpowiedzialność podatkowa gwaranta i poręczyciela.....	330
6.17. Odpowiedzialność podatkowa osoby trzeciej za zaległości w podatku od towarów i usług podmiotu dokonującego dostawy na jej rzecz	330
6.18. Odpowiedzialność nabywcy towarów lub usług za podatek od towarów i usług niezapłacony przez dostawcę w razie dokonania zapłaty za towar lub usługę przelewem na rachunek inny niż znajdujący się w wykazie podmiotów, o którym mowa w art. 96b ust. 1 u.p.t.u.....	331
6.19. Odpowiedzialność pełnomocnika, o którym mowa w art. 96 ust. 4b u.p.t.u.	332
6.20. Odpowiedzialność zarządcy sukcesyjnego oraz zarządcy faktycznego.....	332
Literatura	334

Rozdział 23

Zabezpieczenie wykonania zobowiązań podatkowych	335
1. Wprowadzenie	335
2. Zabezpieczenie na podstawie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji	336
3. Zabezpieczenie w trybie art. 33 o.p.	337
4. Hipoteka przymusowa	338

5. Zastaw skarbowy	340
6. Zabezpieczenie „dobrowolne”	341
7. Przypadki szczególne	342
Literatura	342

Część IV Podatki w Polsce

Rozdział 24

Podatek dochodowy od osób fizycznych	345
1. Wprowadzenie	345
2. Podatnik podatku dochodowego od osób fizycznych	345
2.1. Osoby fizyczne	345
2.2. Ograniczony i nieograniczony obowiązek podatkowy.....	346
2.3. Małżonkowie.....	347
2.4. Osoba samotnie wychowująca dziecko	347
2.5. Spółki osobowe	348
3. Przedmiot opodatkowania	348
3.1. Wprowadzenie	348
3.2. Przychód	348
3.2.1. Źródła przychodu	348
3.2.2. Definicja przychodu	349
3.3. Koszty uzyskania przychodu	350
4. Zwolnienia w podatku dochodowym od osób fizycznych	351
5. Podstawa opodatkowania	353
5.1. Dochód i strata.....	353
5.2. Odliczenia od dochodu.....	353
6. Stawki i wysokość podatku	354
7. Ulgi podatkowe	355
8. Zryczałtowane formy opodatkowania pozarolniczej działalności gospodarczej osób fizycznych	356
8.1. Wprowadzenie	356
8.2. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych.....	357
8.3. Karta podatkowa	358
9. Danina solidarnościowa	359
10. Podatek od dochodów z niezrealizowanych zysków (<i>exit tax</i>)	359
11. Podatek u źródła	360
12. Pobór podatku dochodowego od osób fizycznych	362
Literatura	362

Rozdział 25

Podatek dochodowy od osób prawnych	363
1. Wprowadzenie	363
2. Podatnik podatku dochodowego od osób prawnych	364
2.1. Wprowadzenie	364
2.2. Osoby prawne i spółki kapitałowe w organizacji.....	364
2.3. Spółki nieposiadające osobowości prawnej	365
2.4. Fundacja rodzinna w organizacji.....	366
2.5. Podatkowa grupa kapitałowa.....	366
3. Ograniczony i nieograniczony obowiązek podatkowy	367
4. Przedmiot opodatkowania	367
4.1. Wprowadzenie	367
4.2. Przychód	368
4.2.1. Przychody z działalności operacyjnej	368
4.2.2. Przychody z zysków kapitałowych	369
5. Koszty uzyskania przychodów	370
5.1. Zasady ogólne.....	370
5.2. Katalog wyłączonych kosztów uzyskania przychodów.....	370
5.3. Amortyzacja	371
6. Dochód i strata	373
7. Podstawa opodatkowania	373
8. Ulgi podatkowe	374
9. Stawki podatku	375
9.1. Podstawowe zasady.....	375
9.2. IP BOX.....	376
9.3. Opodatkowanie fundacji rodzinnej.....	376
9.4. Opodatkowanie dywidend.....	377
10. Podatek od środków trwałych będących budynkami	378
11. Podatek od przerzuconych dochodów	378
12. Podatek minimalny od straty	379
13. Zasady płacenia podatku	379
13.1. Zasady ogólne.....	379
13.2. Ryczałt od dochodów spółek (tzw. estoński CIT).....	380
13.3. Obowiązki sprawozdawcze	381
Literatura	382

Rozdział 26

Podatek od towarów i usług	383
1. Cechy podatku od towarów i usług	383
2. Źródła prawa	384
2.1. Kluczowe akty prawne	384
2.2. Relacje między krajowymi i unijnymi aktami prawnymi.....	384
2.3. Zakres przedmiotowy opodatkowania.....	385

2.3.1. Katalog czynności opodatkowanych	385
2.3.2. Wyłączenie zastosowania ustawy	387
3. Zakres podmiotowy opodatkowania	387
3.1. Osoba prowadząca niezależnie działalność gospodarczą.....	387
3.2. Osoba dokonująca okazjonalnie wewnątrzspółnotowej dostawy towarów	388
3.3. Opodatkowanie organów władzy publicznej.....	389
3.4. Odwrotne obciążenie	390
3.5. Płatnik	390
4. Podstawa opodatkowania	390
5. Miejsce transakcji	391
5.1. <i>Ratio legis</i> rozwiązań prawnych	391
5.2. Miejsce dostawy towarów.....	391
5.3. Miejsce świadczenia usług.....	391
6. Wysokość opodatkowania	394
6.1. Stawki	394
6.2. Zwolnienia	395
7. Prawo do odliczenia podatku naliczonego i zwrot podatku	396
7.1. Powstanie i zakres prawa do odliczenia podatku naliczonego.....	396
7.2. Dokumenty uprawniające do odliczenia podatku naliczonego i jego kwota	398
7.3. Terminy odliczania podatku naliczonego	399
7.4. Przeniesienie podatku naliczonego na następny okres rozliczeniowy lub też wykazanie go do zwrotu	400
7.5. Odliczanie częściowe podatku oraz korekta podatku naliczonego	401
8. Obowiązki o charakterze ewidencyjnym i sprawozdawczym podatnika	402
8.1. Rejestracja	402
8.2. Deklaracje, informacje podsumowujące i zapłata podatku	403
9. Obowiązki dokumentacyjne	404
10. Ewidencje VAT	406
Literatura	406

Rozdział 27

Akcyza	407
1. Charakterystyka ogólna akcyzy	407
2. Harmonizacja akcyzy w Unii Europejskiej	408
2.1. Początki harmonizacji	408
2.2. Dyrektywy	409
2.3. Rozporządzenia i decyzje	409
3. Regulacje dotyczące produkcji, przetwarzania, magazynowania i przemieszczania wyrobów akcyzowych	410

3.1. Potrzeba wprowadzenia regulacji	410
3.2. Produkcja, przetwarzanie i magazynowanie.....	411
3.3. Przemieszczanie.....	411
4. Zakres przedmiotowy akcyzy	413
5. Zakres podmiotowy akcyzy	414
6. Opodatkowanie wyrobów energetycznych i energii elektrycznej	414
6.1. Definicje wyrobów energetycznych i energii elektrycznej	414
6.2. Różnicowanie stawek akcyzy	415
6.3. Zwolnienia	415
7. Opodatkowanie alkoholi	415
7.1. Klasyfikacja wyrobów alkoholowych.....	415
7.2. Piwo	416
7.3. Wino	416
7.4. Inne napoje fermentowane.....	416
7.5. Wyroby pośrednie	417
7.6. Alkohol etylowy.....	417
7.7. Zwolnienia z podatku.....	418
8. Opodatkowanie wyrobów tytoniowych	418
8.1. Klasyfikacja wyrobów tytoniowych	418
8.2. Papierosy	418
8.3. Cygara i cygaretki.....	419
8.4. Inny tytoń do palenia.....	419
8.5. Tytoń do podgrzewania.....	419
8.6. Papierosy elektroniczne	420
9. Opodatkowanie samochodów osobowych	420
9.1. Definicja samochodu osobowego.....	420
9.2. Zakres przedmiotowy opodatkowania.....	420
10. Obowiązki formalne i zapłata akcyzy	421
Literatura	421

Rozdział 28

Podatek od czynności cywilnoprawnych	422
1. Przedmiot opodatkowania	422
2. Obowiązek podatkowy i zasady poboru podatku	426
3. Zwolnienia	430
4. Czynności cywilnoprawne inne niż umowa spółki a podatek od towarów i usług	432
5. Podstawa opodatkowania	433
6. Stawki podatku	434
7. Zwrot podatku	435
8. Podatek od czynności cywilnoprawnych od umowy spółki	436
Literatura	440

Rozdział 29

Podatek od spadków i darowizn	441
1. Przedmiot opodatkowania	441
2. Podatnicy	444
3. Powstanie obowiązku podatkowego	445
4. Kwoty wolne, wyłączenia i zwolnienia	446
5. Zwolnienie osób należących do najbliższej rodziny (tzw. zerowa grupa podatkowa)	448
6. Podstawa opodatkowania i podstawa obliczenia podatku	450
7. Stawki podatku	450
8. Zasady wymiaru i poboru podatku	451
9. Ulga podatkowa	453
10. Międzynarodowe podwójne opodatkowanie i prawne metody jego eliminacji	454
Literatura	455

Rozdział 30

Podatek od nieruchomości	456
1. Wprowadzenie	456
2. Podatnik podatku od nieruchomości	456
3. Opodatkowanie budynków	458
3.1. Pojęcie budynku	458
3.2. Podstawa opodatkowania	458
3.3. Stawki podatku	458
4. Podatek od nieruchomości od budowli	459
4.1. Pojęcie budowli	459
4.2. Budowle podlegające opodatkowaniu	461
4.3. Podstawa opodatkowania	461
4.4. Stawki podatku	463
4.5. Budynek czy budowla – niejasne granice	463
5. Opodatkowanie gruntów podatkiem od nieruchomości, rolnym lub leśnym	463
5.1. Rozgraniczenie podatku od nieruchomości, podatku rolnego i podatku leśnego	463
5.2. Podstawa opodatkowania	464
5.3. Stawki podatkowe	464
5.4. Związanie z działalnością gospodarczą i zajęcie na prowadzenie działalności gospodarczej	465
6. Powstanie obowiązku i zobowiązania podatkowego	465
7. Zwolnienia podatkowe	466
Literatura	467

Rozdział 31

Podatek rolny i podatek leśny	468
1. Podatek rolny	468
1.1. Gospodarstwo rolne	468
1.2. Przedmiot opodatkowania	468
1.3. Podatnicy	468
1.4. Podstawa opodatkowania	469
1.5. Stawki podatkowe	469
1.6. Ulgi i zwolnienia podatkowe	470
1.7. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe	470
2. Podatek leśny	471
2.1. Przedmiot opodatkowania	471
2.2. Podatnicy	471
2.3. Podstawa opodatkowania	472
2.4. Stawki podatkowe	472
2.5. Zwolnienia podatkowe	472
2.6. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe	472
3. Łączne zobowiązanie pieniężne	473
Literatura	473

Rozdział 32

Inne podatki	474
1. Podatek tonażowy	474
1.1. Wprowadzenie	474
1.2. Podatnik podatku tonażowego	474
1.3. Podstawa opodatkowania i wysokość podatku	474
1.4. Wybór opodatkowania w formie podatku tonażowego	475
2. Podatek od gier	476
2.1. Wprowadzenie	476
2.2. Podatnik podatku od gier	476
2.3. Przedmiot opodatkowania podatkiem od gier	476
2.4. Podstawa opodatkowania i wysokość podatku od gier	476
2.5. Pobór podatku	477
3. Podatek od niektórych instytucji finansowych	478
3.1. Wprowadzenie	478
3.2. Podatnicy podatku od niektórych instytucji finansowych	478
3.3. Podstawa opodatkowania podatkiem od niektórych instytucji finansowych	478
3.4. Pobór podatku	479
4. Podatek od wydobycia niektórych kopalin	479
4.1. Wprowadzenie	479
4.2. Podatnicy podatku od wydobycia niektórych kopalin	479
4.3. Przedmiot podatku od wydobycia niektórych kopalin	480

4.4. Podstawa opodatkowania i wysokość podatku.....	480
4.5. Pobór podatku.....	481
5. Podatek od środków transportowych.....	481
5.1. Wprowadzenie.....	481
5.2. Podatnik podatku od środków transportowych.....	481
5.3. Przedmiot opodatkowania podatkiem od środków transportowych.....	482
5.4. Podstawa opodatkowania i wysokość podatku.....	482
5.5. Pobór podatku.....	483
Literatura.....	483

Część V

Unijne i międzynarodowe prawo podatkowe

Rozdział 33

Prawo podatkowe Unii Europejskiej	487
1. Wprowadzenie.....	487
2. Normy traktatowe.....	488
3. Harmonizacja podatków bezpośrednich.....	490
4. Harmonizacja podatków pośrednich.....	492
5. Unijne normy współpracy administracyjnej w sprawach podatkowych.....	494
6. Unijna regulacja rozwiązywania sporów podatkowych między państwami członkowskimi.....	495
Literatura.....	497

Rozdział 34

Międzynarodowe prawo podatkowe	498
1. Wprowadzenie.....	498
2. Pojęcie i źródła międzynarodowego prawa podatkowego.....	499
3. Zasady ogólne międzynarodowego prawa podatkowego.....	502
3.1. Wprowadzenie.....	502
3.2. Zasada unikania multiplikacji obciążeń podatkowych.....	502
3.3. Zasada niedyskryminacji.....	502
3.4. Zasada wyłączenia korzyści umownych wobec podmiotów, które w celu ich osiągnięcia nadużywają postanowień prawa międzynarodowego.....	503
4. Problem podwójnego opodatkowania.....	503
5. Geneza i rozwój systemu umów w sprawie zapobiegania podwójnemu opodatkowaniu.....	505
6. Rozwiązanie problemu podwójnego opodatkowania.....	506
7. Wybrane instytucje międzynarodowego prawa podatkowego.....	507
7.1. Zakład.....	507
7.2. Rezydent (państwa-strony umowy).....	509
7.3. Rzeczywisty odbiorca płatności.....	510
Literatura.....	511

Część VI
Inne zagadnienia kluczowe dla funkcjonowania
polskiego systemu podatkowego

Rozdział 35

Konstytucyjne aspekty opodatkowania	515
1. Wprowadzenie	515
2. Zasada władztwa daninowego i obowiązek konstytucyjny ponoszenia ciężaru podatku	516
3. Zasada ustawowego nakładania podatków	517
4. Zasada demokratycznego państwa prawnego	519
4.1. Wprowadzenie	519
4.2. Zasada zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa	520
4.3. Zasada poprawnej legislacji w prawie podatkowym	521
4.4. Zasada ochrony praw nabytych.....	522
4.5. Zasada ochrony interesów w toku.....	524
4.6. Nakaz zachowania odpowiedniej <i>vacatio legis</i>	525
4.7. Zasada niedziałania prawa wstecz (<i>lex retro non agit</i>).....	527
4.8. Zakaz zmiany prawa podatkowego w ciągu roku.....	528
4.9. Zasada racjonalności legislacyjnej.....	529
4.10. Zasada równości podatkowej.....	530
5. Zasada sprawiedliwości podatkowej	532
6. Zasada zdolności do świadczenia podatkowego	534
Literatura.....	536

Rozdział 36

Systemy podatkowe i tendencje ich rozwoju	537
1. Systemy podatkowe – pojęcie i rodzaje	537
2. Kierunki ewolucji systemów podatkowych	539
3. Perspektywy przemian systemów podatkowych	543
Literatura.....	545

Rozdział 37

Jurysdykcja podatkowa	546
1. Granice władztwa podatkowego państwa i ich uzasadnienie	546
2. Łączniki o charakterze podmiotowym	548
3. Łączniki o charakterze przedmiotowym	549
Literatura.....	553

Rozdział 38

Klauzula przeciwko unikaniu opodatkowania	554
1. Wprowadzenie	554
2. Unikanie opodatkowania	555
3. Postępowanie podatkowe w przypadku unikania opodatkowania	557
4. Cofnięcie skutków unikania opodatkowania	558
5. Opinie zabezpieczające	560
Literatura	561

Rozdział 39

Urzędowe interpretacje podatkowe (rulingi podatkowe)	562
1. Rulingi podatkowe – instytucja prawa podatkowego	562
2. Interpretacje podatkowe <i>sensu stricto</i> uregulowane w Ordynacji podatkowej	563
2.1. Wprowadzenie	563
2.2. Ogólne interpretacje podatkowe	563
3. Indywidualne interpretacje podatkowe	564
3.1. Procedura wydawania i zmiany interpretacji indywidualnej	564
3.2. Szczególne rodzaje interpretacji indywidualnych	565
3.3. Interpretacje ogólne a interpretacje indywidualne	566
3.4. Interpretacje podatkowe a unikanie opodatkowania	566
4. Utrwalona praktyka interpretacyjna – interpretacja bez interpretacji	567
5. Wyspecjalizowane rulingi podatkowe	568
5.1. Wprowadzenie	568
5.2. Uprzednie porozumienie cenowe (<i>advance pricing agreement/arrangement</i>)	568
5.3. Opinie zabezpieczające	569
5.4. Opinie o stosowaniu preferencji w zakresie <i>withholding tax</i>	569
6. Klasyfikacyjne rulingi podatkowe – specyficzny rodzaj wyspecjalizowanych interpretacji podatkowych	570
6.1. Koncepcja	570
6.2. Wiążąca informacja akcyzowa	571
6.3. Wiążąca informacja stawkowa	571
6.4. Specjalne rulingi podatkowe dla „dużych” podatników	572
7. Ochrona prawna wynikająca z rulingu podatkowego	573
7.1. Interpretacje podatkowe regulowane w Ordynacji podatkowej – legalistyczna zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań	573
7.2. Rulingi wiążące	574
8. Administrowanie interpretacjami w Polsce	575
9. Sądowa kontrola rulingów podatkowych	577
Literatura	577

Rozdział 40

Podatkowe aspekty pomocy publicznej dla przedsiębiorców	578
1. Wprowadzenie	578
2. Pojęcie pomocy państwa dla przedsiębiorców	579
3. Pojęcie korzyści ekonomicznej dla przedsiębiorcy a podatki	580
4. Pochodzenie korzyści jako kryterium definicyjne pomocy państwa	580
5. Selektywność jako kryterium definicyjne pomocy państwa	581
6. Wpływ na konkurencję oraz na wymianę między państwami członkowskimi jako kryterium definicyjne pomocy państwa	583
7. Odstępstwa od zasady wyrażonej w art. 107 ust. 1 TFUE	584
8. Procedura kontroli udzielania pomocy publicznej	585
Literatura	588

Rozdział 41

Problematyka cen transferowych	589
1. Istota problemu. Wartości transakcyjne u źródeł podstawy opodatkowania	589
2. Problematyka cen transferowych w prawie międzynarodowym	591
2.1. Umowy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania	591
2.2. Cel zasady <i>arm's length</i> w umowach w sprawie unikania podwójnego opodatkowania	591
2.3. Znaczenie komentarza do Modelu Konwencji OECD	592
2.4. Znaczenie Wytycznych OECD	593
3. Zasada <i>arm's length</i> w prawie polskim	594
3.1. Wprowadzenie	594
3.2. Podmioty powiązane.....	595
3.3. Rynkowe warunki transakcji – metodologia poszukiwania.....	596
3.4. Dokumentacja cen transferowych.....	598
3.5. Dodatkowe wymogi sprawozdawcze	599
4. Uprzednie porozumienia cenowe	599
5. Wartość rynkowa w podatku od wartości dodanej	601
6. Powiązanie podmiotów a wartość celna	602
Literatura	603

Rozdział 42

Międzynarodowa konkurencja podatkowa	604
1. Wprowadzenie	604
2. Skutki międzynarodowej konkurencji podatkowej	605
3. Zwalczanie „szkodliwej” międzynarodowej konkurencji podatkowej	608
Literatura	610

Rozdział 43

Sankcje w prawie podatkowym	611
1. Wprowadzenie	611
2. Sankcje w teorii prawa	611
3. Sankcje w prawie podatkowym	612
3.1. Pojęcie sankcji podatkowej.....	612
3.2. Sankcja podatkowa a sankcja jako element budowy normy podatkowej.....	615
3.3. Klasyfikacja sankcji podatkowych.....	615
3.4. Funkcja sankcji podatkowych	616
3.5. Budowa sankcji podatkowych	617
3.6. Granice kształtowania sankcji podatkowych	619
3.7. Przykłady sankcji podatkowych.....	623
4. Procedura stosowania sankcji podatkowych	624
Literatura	625

Rozdział 44

Podatkowe prawo karne	627
1. Wprowadzenie	627
2. Kodeks karny skarbowy jako źródło prawa karnego skarbowego	628
3. Charakterystyczne cechy prawa karnego skarbowego (prawa karnego podatkowego)	630
3.1. Przedmiot ochrony w Kodeksie karnym skarbowym.....	630
3.2. Materialne przesłanki pociągnięcia do odpowiedzialności karnoskarbowej.....	630
3.3. Autonomiczność Kodeksu karnego skarbowego	631
3.4. Prymat funkcji egzekucyjnej w Kodeksie karnym skarbowym	632
3.5. Indywidualny a powszechny charakter odpowiedzialności karnej, zastępcza odpowiedzialność w Kodeksie karnym skarbowym, odpowiedzialność posiłkowa	633
3.6. Dwupodział czynów karnoskarbowych na przestępstwa podatkowe i wykroczenia podatkowe.....	635
4. Kary oraz środki karne w Kodeksie karnym skarbowym	636
4.1. Kary	636
4.2. Środki karne	638
5. Przestępstwa i wykroczenia „podatkowe”	639
6. Ogólne założenia postępowania karnoskarbowego	641
Literatura	642

Rozdział 45

Ochrona praw podatnika	643
1. Wprowadzenie	643
2. Prawa podatnika i ich klasyfikacja	643

3. Konstytucyjne, unijne i międzynarodowe źródła praw podatnika w Polsce	645
4. Karty praw podatnika	647
Literatura	648

Rozdział 46

Doradztwo podatkowe	649
1. Zakres znaczeniowy pojęcia „doradztwo podatkowe”	649
2. Doradztwo podatkowe w zakresie udzielania porad, opinii i wyjaśnień	650
3. Doradztwo podatkowe w zakresie prowadzenia ksiąg rachunkowych, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych	652
4. Doradztwo podatkowe w zakresie sporządzania zeznań i deklaracji podatkowych	653
5. Doradztwo podatkowe w zakresie reprezentowania w postępowaniu przed organami administracji publicznej i w zakresie sądowej kontroli decyzji i innych aktów administracyjnych	654
6. Doradztwo podatkowe w zakresie wykonywania niezależnego audytu funkcji podatkowej, o którym mowa w art. 20zo § 1 o.p.	655
7. Podmioty uprawnione do wykonywania czynności doradztwa podatkowego	655
8. Odpowiedzialność karna za nieuprawnione wykonywanie czynności doradztwa podatkowego oraz za nieuprawnione posługiwanie się tytułem doradcy podatkowego	658
Literatura	659

Część VII

Problematyka proceduralna opodatkowania

Rozdział 47

Wprowadzenie do problematyki procedur podatkowych	663
Literatura	666

Rozdział 48

Postępowanie jurysdykcyjne (podatkowe)	667
1. Pojęcie, funkcje oraz zakres stosowania postępowania podatkowego	667
1.1. Pojęcie i funkcje postępowania podatkowego	667
1.2. Zakres przedmiotowy i podmiotowy stosowania postępowania podatkowego	668
2. Zasady ogólne postępowania podatkowego	669
2.1. Istota i funkcje zasad ogólnych postępowania podatkowego	669
2.2. Katalog zasad ogólnych postępowania podatkowego	669
2.2.1. Zasada legalności	669

2.2.2. Zasada prowadzenia postępowania w sposób budzący zaufanie do organów podatkowych	670
2.2.3. Zasada udzielania informacji prawnej stronom	671
2.2.4. Zasada prawdy obiektywnej	672
2.2.5. Zasada czynnego udziału stron w postępowaniu	672
2.2.6. Zasada przekonywania	674
2.2.7. Zasada szybkości i prostoty	674
2.2.8. Zasada pisemności	674
2.2.9. Zasada dwuinstancyjności	675
2.2.10. Zasada trwałości ostatecznych decyzji podatkowych	676
2.2.11. Zasada jawności postępowania wyłącznie dla stron	676
3. Organy prowadzące postępowanie podatkowe oraz ich właściwość	677
4. Strona postępowania i jej pełnomocnik. Uczestnicy na prawach strony	679
4.1. Strona postępowania podatkowego	679
4.2. Pełnomocnik strony	680
4.3. Podmioty uczestniczące w postępowaniu podatkowym na prawach strony.....	683
5. Wszczęcie postępowania podatkowego	684
6. Dowody i postępowanie wyjaśniające	685
7. Decyzja i postanowienie	688
7.1. Decyzja	688
7.2. Postanowienie	690
8. Weryfikacja decyzji i postanowień w administracyjnym toku instancji	690
8.1. Odwołanie od decyzji.....	690
8.2. Zażalenie na postanowienie.....	693
9. Weryfikacja decyzji i postanowień w nadzwyczajnych trybach postępowania	694
9.1. Wznowienie postępowania podatkowego.....	694
9.2. Stwierdzenie nieważności decyzji.....	695
9.3. Uchylenie lub zmiana decyzji ostatecznej.....	697
9.4. Wygaśnięcie decyzji podatkowej.....	698
Literatura	698

Rozdział 49

Czynności sprawdzające	699
1. Wprowadzenie	699
2. Zakres czynności sprawdzających	699
3. Postępowanie organu w przypadku stwierdzenia uchybień podatnika, płatnika lub inkasenta	700
3.1. Korekta dokonywana przez organ oraz prawo sprzeciwu.....	700
3.2. Żądanie wyjaśnień, korekta dokonywana przez osobę poddaną czynności sprawdzającej.....	701

4. Inne czynności sprawdzające – przepisy szczególne	702
4.1. Kontrola krzyżowa	702
4.2. Badanie zasadności skorzystania przez podatnika z ulgi podatkowej	703
Literatura	704

Rozdział 50

Kontrola podatkowa	705
1. Wszczęcie kontroli podatkowej	705
1.1. Zawiadomienie o wszczęciu kontroli podatkowej	705
1.2. Rozpoczęcie kontroli podatkowej	706
2. Przebieg kontroli podatkowej	708
3. Czas trwania kontroli podatkowej i jej zakończenie	710
Literatura	712

Rozdział 51

Egzekucja należności podatkowych	713
1. Wprowadzenie	713
2. Wszczęcie administracyjnego postępowania egzekucyjnego	714
3. Postępowanie przed organem egzekucyjnym	716
4. Środki prawne w administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym	721
Literatura	725

Rozdział 52

Sądowa kontrola decyzji administracyjnych	727
Literatura	736

Skorowidz	737

Autorzy	759

WSTĘP

Prawo podatkowe stanowi istotną część współczesnych systemów prawa. Cechą charakterystyczną polskiego prawa podatkowego jest duża zmienność i stopień skomplikowania jego przepisów. Prawodawca stara się nieustannie doskonalić system podatkowy, wprowadzając nowe rozwiązania i modyfikując lub eliminując te, które się nie sprawdziły. Przepisy są często zmieniane po to, aby usuwać dostrzeżone w nich niedoskonałości, a także w reakcji na orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz polskich sądów administracyjnych. Zmienność regulacji podatkowych po części wynika z dążenia do nieustannej poprawy ich efektywności fiskalnej. Ta zmienność rozwiązań prawnych stanowi chyba największe wyzwanie dla każdego, kto stara się zgłębić prawo podatkowe. Dodatkowo, aby dowiedzieć się, jak funkcjonuje prawo podatkowe, warto poznać orzecznictwo sądów i trybunałów oraz dorobek interpretacyjny organów administracji skarbowej. Materiał wart poznania jest ogromny i różnorodny, lecz na potrzeby niniejszego opracowania staraliśmy się dokonać jego rozsądnej selekcji.

Książka, którą z przyjemnością oddajemy do rąk Czytelnika, jest w założeniu aktualnym, w miarę kompleksowym opracowaniem poświęconym polskiemu prawu podatkowemu. Liczy 52 rozdziały, w których omówiono między innymi konstrukcję poszczególnych obowiązujących w Polsce podatków, a także zagadnienia źródeł prawa podatkowego, wykładni prawa podatkowego, organizacji administracji podatkowej i właściwości organów podatkowych, obowiązku podatkowego i zobowiązań podatkowych, postępowania podatkowego i sądownoadministracyjnego, kontroli podatkowej i czynności sprawdzających, unijnego i międzynarodowego prawa podatkowego, sankcji w prawie podatkowym, prawa karnego skarbowego, ochrony praw podatnika oraz czynności doradztwa podatkowego.

Podręcznik *Polskie prawo podatkowe* przygotowali przedstawiciele nauki prawa podatkowego między innymi z takich ośrodków naukowych, jak Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Uniwersytet Jagielloński w Krakowie oraz osoby współpracujące z tymi ośrodkami. Są wśród nich doradcy podatkowi i sędziowie sądów administracyjnych.

Mamy nadzieję, że książka okaże się przyjaznym dla Czytelnika źródłem wiedzy, pozwalającym poznać i zrozumieć zagadnienia prawa podatkowego.

Publikacja uwzględnia stan prawny na 1.01.2024 r.

Redaktorzy

Część I

ZAGADNIENIA OGÓLNE

HISTORIA PODATKÓW

1. Wprowadzenie

Daniny publiczne są tak stare jak instytucja państwa. Państwo może powstać wówczas, gdy określona społeczność jest w stanie wytworzyć nadwyżki ponad poziom niezbędnej do życia konsumpcji. Historycznie te nadwyżki, mające początkowo postać towarową, były wykorzystywane na potrzeby funkcjonowania państwa – utrzymanie władcy, jego dworu, urzędników, armii, kasty kapłańskiej itp.

Powstanie względnie trwałych nadwyżek produktów ponad potrzeby egzystencjalne ich wytwórców to warunek podstawowy istnienia danin publicznych, bo tylko takie nadwyżki mogły stać się przedmiotem daniny. Pojawienie się potrzeb ogólnospołecznych, które mogły być zaspokajane na wyższym poziomie organizacji niż grupa osobnicza czy plemię, powodowało specjalizację wewnątrz poszczególnych społeczeństw i pojawienie się osób „obsługujących” te potrzeby (władcy, urzędnicy, żołnierze, kapłani itd.). W interesie społecznym leżało utrzymywanie tych grup w drodze przekazywania im określonych dóbr czy wartości (rzeczy, praca, pieniądze) – właśnie w postaci danin publicznych.

System danin publicznych, obejmujący świadczenia rzeczowe i świadczenia w postaci usług czy też pracy na rzecz organizacji państwowej, zderzył się z barierą organizacyjną, jaką były niedogodności związane z mało elastycznymi formami korzystania przez organizację państwową z tych świadczeń, na przykład kłopoty z przechowywaniem nagromadzonej żywności, odpowiednią jakością świadczoną pracę. Rozwiązanie tego problemu przyniosło dopiero przejście gospodarki w fazę towarowo-pieniężną. **Pojawienie się pieniądza umożliwiło zamianę mało wygodnych świadczeń rzeczowych i osobistych na świadczenia pieniężne** i uczyniło system danin publicznych nieporównanie bardziej elastycznym i funkcjonalnym. W historii rozwoju społecznego podatki mają więc taką samą metrykę jak pieniądze.

Pojawienie się podatków uwarunkowane było zatem trzema okolicznościami. Pierwsza z nich to **osiągnięcie przez gospodarkę takiego poziomu, który powoduje powstanie względnie trwałych nadwyżek produktów ponad potrzeby egzystencjalne ich wytwórców**. Druga to **powstanie ponadplemiennej organizacji społeczeństwa** w postaci bardziej lub mniej rozwiniętych struktur organizacyjnych państwa. Trzecia zaś to **pojawienie się w gospodarce pieniądza jako nośnika wartości**¹.

Pojawienie się podatków jako przymusowych świadczeń pieniężnych nie oznaczało bynajmniej całkowitego odejścia od przymusowych świadczeń niepieniężnych. Te ostatnie utrzymały się incydentalnie do czasów współczesnych, chociaż teraz ich rola jest znikoma. Trzeba zaznaczyć, że proces zastępowania świadczeń niepieniężnych pieniężnymi był procesem długotrwałym i niekiedy odwracalnym; świadczenia pieniężne z rozmaitych przyczyn zastępowano (najczęściej okresowo) niepieniężnymi, a niekiedy obie formy zapłaty określonej daniny (tj. pieniężna i niepieniężna) funkcjonowały paralelnie.

Tym niemniej w rozwiniętej gospodarce towarowo-pieniężnej posiadanie przez związek publicznoprawny środków pieniężnych pozwala na nabywanie zarówno rzeczy, jak i usług (pracy) potrzebnych do jego funkcjonowania i to w odpowiedniej ilości oraz jakości, jak też we właściwym, dogodnym dla niego czasie.

Obok podatków, będących klasycznym przykładem przymusowych danin publicznych o pieniężnym charakterze, w systemach podatkowych pojawiły się na przestrzeni dziejów (i funkcjonują niektóre z nich do dzisiaj) inne jeszcze formy świadczeń pieniężnych, takie jak myto, rogatekowe, mostowe czy też cła, opłaty publiczne, dopłaty i podobne świadczenia, często o trudnym do zidentyfikowania bądź też hybrydowym charakterze.

2. Starożytność

Przymusowe daniny o charakterze niepieniężnym istniały już w starożytnej Mezopotamii. Było to związane z potrzebą prowadzenia na wielką skalę prac melioracyjnych, mających na celu nawadnianie pól, ale także z potrzebą utrzymania rosnącej licznie warstwy urzędniczej oraz potrzebą finansowania kosztów prowadzonych wojen. Dowodem na to są liczne zapiski na glinianych skorupach oraz na specjalnie w tym celu sporządzanych dyskach z gliny. Są to informacje dosyć fragmentaryczne ale zestawione łącznie pozwalają na przybliżoną rekonstrukcję ówczesnego systemu danin publicznych.

¹ B. Brzeziński, *Prawo podatkowe. Zagadnienia teorii i praktyki*, Toruń 2017, s. 23–25.

W starożytnym Egipcie daniny publiczne nie były początkowo szeroko pobierane, gdyż utrzymanie struktur państwowych i świątynnych oparte było na czynszach dzierżawnych płaconych przez rolników gospodarujących na gruntach należących do państwa bądź świątyni. Zarządzanie wymiarem i poborem podatków powierzono urzędnikom państwowym.

Dopiero w ostatnich stuleciach przed nową erą, **w czasach rządów dynastii Ptolemeuszów, system danin publicznych nabrał charakteru pieniężnego**². Źródłem informacji o ówczesnych stosunkach podatkowych są przede wszystkim papiirusy z zapiskami dotyczącymi podatków, które, wykorzystane wtórnie do mumifikacji zwierząt, zachowały się do dzisiejszych czasów. Sporo informacji zawierają też zapiski na glinianych skorupkach, znajdujących w trakcie wykopalisk archeologicznych, będące pokwitowaniami wystawianymi w związku z zapłatą podatku.

W Starożytnym Egipcie rozwiązania systemowe zaczęły wyraźnie – w zakresie kształtowania obciążeń podatkowych – nawiązywać do zdolności podatnika do świadczenia podatkowego. Znane i dosyć szeroko stosowane były zwolnienia i ulgi podatkowe motywowane przesłankami pozafiskalnymi, a także funkcjonował system dzierżawy podatków, który uzupełniał aparat urzędniczy wymiaru i poboru podatków.

W Starożytnej Grecji bieżące potrzeby fiskalne państw-miast nie były początkowo wygórowane, jako że funkcje publiczne pełnione były honorowo (nieodpłatnie) przez najbogatszych obywateli. **Pojawiały się natomiast podatki incydentalne, nakładane i płacone jednorazowo, co było zazwyczaj związane z potrzebami sfinansowania wydatków wojennych.** Takim podatkiem była wprowadzona przez ateńskiego reformatora Solona w 594 r. p.n.e. **ejsfora – progresywny podatek majątkowy** o powszechnym charakterze. Tutaj stosowano metodę repartycji ciężaru podatkowego, ustalając pożądaną kwotę wpływów z podatku, a następnie rozdzielając części tej kwoty między okręgi podatkowe i ostatecznie między poszczególnych zobowiązanych. Pojawiło się tam również **portorium – rodzaj daniny pobieranej od towarów w portach**, ale także na drogach i mostach, mającej jednocześnie cechy podatku, cła czy też opłaty portowej. Greckim wynalazkiem jest też **dzierżawa podatków**, a także wprowadzenie w pewnym okresie – w prymitywnej formie – katastru podatkowego³.

W Starożytnym Rzymie najwcześniejszym historycznie podatkiem było **tributum – nadzwyczajny podatek majątkowy o charakterze repartycyjnym**. Pobierany był na

² Bliżej na ten temat M. Kalinowski, *System podatkowy Egiptu w okresie ptolemejskim* [w:] *Pro memoria. Księga dla uczczenia pamięci Profesor Krystyny Kamińskiej*, red. A. Gaca, Toruń 2013; B. Brzeziński, *Kilka uwag o systemie podatkowym w czasach Ptolemeusza* [w:] *Prawo finansowe w warunkach członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesor Wandzie Wójtowicz*, red. A. Pomorska, P. Smoleń, J. Stelmasiak, A. Gorgol, Lublin 2011.

³ Syntetyczne uwagi na temat ateńskiego systemu podatkowego zob. J. Rominkiewicz, *System podatkowy w Atenach epoki klasycznej* [w:] *Z dziejów skarbowości*, red. R. Wojciechowski, Wrocław 2009.

potrzeby wojenne, a jego specyficzną cechą było to, że po zwycięskiej dla Rzymu wojnie podatek był zwracany z zasobów podbitych terytoriów, co zbliżało go do przymusowej pożyczki. W Rzymie pojawiły się podatek od sprzedaży wewnętrznej (na targowiskach) i podatek spadkowy. W prowincjach tworzonych z podbitych terytoriów zamieniano wcześniej płacone czynsze dzierżawne bądź to na podatek gruntowy, bądź też na pogłówny. Tam też przeprowadzano spisy ludności dla celów podatkowych. W pozostałym zakresie w Rzymie rozwijano wcześniejsze pomysły greckie, takie jak dzierżawa podatków czy *portorium*⁴.

3. Średniowiecze

W epoce feudalnej, która charakteryzowała się regresem stosunków towarowo-pięniężnych i powrotem do gospodarki naturalnej, rola danin publicznych o charakterze pieniężnym była odpowiednio mniejsza. Podatki miały zazwyczaj charakter jednorazowy i przypominały zbiórkę pieniężną ogłaszaną przez władcę w razie pojawienia się dostatecznie ważnych potrzeb publicznych, zwłaszcza związanych z wojnami i obronnością⁵. Tym niemniej w tym czasie powstają nowe idee budowy systemu podatkowego, takie jak powszechność opodatkowania czy też dostosowywanie obciążenia podatkowego do możliwości ekonomicznych i płatniczych podatników. Pojawiły się też nowe rozwiązania z zakresu techniki podatkowej, takie jak instytucja płatnika podatku.

W średniowieczu podatki stają się elementem gry politycznej między różnymi krystalizującymi się warstwami społecznymi. W sposób szczególny dotyczy to relacji między panującym a rycerstwem, a później szlachtą dysponującą coraz większą siłą ekonomiczną w związku ze wzrostem znaczenia własności ziemskiej jako czynnika gospodarczego. Te właśnie grupy społeczne podejmowały udane najczęściej próby emancypacji politycznej, czego istotnym elementem były ustalenia zakładające możliwość nakładania przez feudalnego władcę podatków wyłącznie za zgodą opodatkowanych (rycerstwa, szlachty).

Wyrazem tych ustaleń były akty wydawane przez panujących, nazywane często kartami praw bądź kartami wolności, w których feudalni władcy zobowiązywali się do respektowania prawa ograniczającego nakładanie przez nich podatków. Dokumentem tego rodzaju jest angielska Wielka Karta Wolności z 1215 r., gdzie w art. 12 król Jan bez Ziemi zobowiązał się, że nie będzie nakładać podatków bez

⁴ Szerzej na ten temat A. Pikulska-Radomska, *Fiscus non erubescit. O niektórych włoskich podatkach rzymskiego pryncypatu*, Łódź 2012.

⁵ O tych kwestiach zob. np. B. Brzeziński, *Uwagi o podatku z 1183 r. w Królestwie Jerozolimskim* [w:] *Vetera Novis Aguerre. Studia i prace dedykowane Profesorowi Wacławowi Uruszczakowi*, red. S. Grodziski, D. Malec, A. Karabowicz, M. Stus, t. 1, Kraków 2010.

zgody podatników. Nie był to zresztą pierwszy dokument tego rodzaju, chociaż jest niewątpliwie najbardziej znany.

Taki stan rzeczy powodował konieczność zwoływania zjazdów rycerstwa, a potem szlachty, w celu aprobaty pomysłów władcy na sfinansowanie zadań publicznych w drodze uchwalonych ewentualnie podatków na określony cel. Uciążliwość uczestniczenia w takich zjazdach skłoniła z czasem – najpierw w Anglii, a potem w Polsce i w innych państwach europejskich – do wysyłania na nie jedynie przedstawicieli poszczególnych ziem, co było zalążkiem przedstawicielskiego systemu parlamentarnego.

Średniowiecze charakteryzuje się też żywiołowym wzrostem liczby rozmaitych podatków związanych z określonymi towarami i obrotem nimi (akcyzy), wykonywaniem określonych profesji, a także ze statusem osobistym podatnika. Inne podatki pobierane były w miastach (np. szos – rodzaj podatku od nieruchomości), a inne na wsi (poradlne, narzaz, łanowe). Różne podatki, w rozmaity sposób obliczane i pobierane, dotyczyły różnych grup społecznych. Obciążenia podatkowe tworzyły więc bogatą mozaikę, co z pewnością nie ułatwiało administrowania nimi i nie sprzyjało standaryzacji obciążeń podatkowych⁶.

W Polsce pierwszym stałym podatkiem było **poradlne** (rodzaj podatku od gruntów ornych), wprowadzone przez Kazimierza Wielkiego, które z czasem zyskało nazwę łanowego. Z przywilejów koszyckich z 1374 r. (dla szlachty) i z 1381 r. (dla duchowieństwa) wynikało, że jedynym obciążeniem podatkowym tych stanów było **łanowe** w podstawowej wysokości 2 groszy od każdego łanu w dobrach rycerskich i biskupich oraz 4 groszy od każdego łanu w dobrach klasztornych. Inne podatki miały w tym czasie charakter jednorazowy, a do ich nałożenia i pobrania była niezbędna zgoda szlachty wyrażana na zjazdach, a potem na sejmach i sejmikach.

Podatki okazjonalne (jednorazowe) częstokroć miały postać podwyższonego – w zależności od bieżących potrzeb finansowych państwa – po dwakroć albo po trzykroć łanowego. Bywało też tak, że ten sam rodzaj podatku był uchwalany praktycznie corocznie, lecz za każdym razem była to nowa konstrukcja prawna i nowy obowiązek podatkowy. Tak działo się między innymi z **akcyzą (zwaną też cyzą lub czopowym)**, nakładaną na konsumpcję wybranych towarów. Akcyzę po raz pierwszy uchwalono w Polsce w 1466 r. na sejmie w Piotrkowie⁷.

⁶ Syntetyczna, popularnonaukowa prezentacja średniowiecznego systemu podatków zob. F. Grap-
perhaus, *Opowieści podatkowe drugiego Millenium*, Toruń 2000.

⁷ Syntetyczna prezentacja podatków w Polsce do epoki rozbiorów zob. W. Hejnosz, *Rzut oka na dzieje skarbowości Polski przedrozbiorowej* [w:] *Odrodzona skarbowość polska. Zarys historyczny*, Warszawa 1931.

Polskie prawo podatkowe jest złożone, a jego kształt zależy m.in. od zmian w polityce podatkowej, sytuacji gospodarczej kraju i wpływu standardów Unii Europejskiej. Skuteczne i efektywne stosowanie przepisów podatkowych, w celu zapewnienia ochrony praw i interesów podatników, wymaga ciągłego monitorowania i analizy zmian.

W książce omówiono zagadnienia dotyczące w szczególności:

- źródeł prawa podatkowego oraz jego wykładni,
- administracji podatkowej i właściwości organów podatkowych,
- zobowiązań podatkowych,
- postępowania podatkowego i sądownoadministracyjnego,
- kontroli podatkowej i czynności sprawdzających,
- konstrukcji poszczególnych podatków,
- międzynarodowego i unijnego prawa podatkowego,
- sankcji w prawie podatkowym,
- prawa karnego skarbowego,
- ochrony praw podatnika,
- czynności doradztwa podatkowego.

Autorami opracowania są naukowcy z takich ośrodków naukowych jak: Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, oraz sędziowie sądów administracyjnych i doradcy podatkowi.

Publikacja przeznaczona jest dla studentów kierunków prawniczych, administracyjnych i ekonomicznych oraz kandydatów przygotowujących się do państwowego egzaminu na doradcę podatkowego.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

ISBN 978-83-8358-225-2

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: +48 801 044 545

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

CENA 89 ZŁ (W TYM 5% VAT)